

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग पाच

वर्ष ४, अंक १]

मंगळवार, फेब्रुवारी २७, २०१८/फाल्गुन ८, शके १९३९

[पृष्ठे ५, किंमत : रुपये २६.००

असाधारण क्रमांक १

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानसभेत व महाराष्ट्र विधानपरिषदेत सादर केलेली विधेयके.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

महाराष्ट्र विधानसभेत दिनांक २७ फेब्रुवारी, २०१८ रोजी पुरःस्थापित करण्यात आलेले खालील विधेयक महाराष्ट्र विधानसभा नियम ११६ अन्वये प्रसिद्ध करण्यात येत आहे :—

L. A. BILL No. I OF 2018.

A BILL

FURTHER TO AMEND THE PANDHARPUR TEMPLES ACT, 1973.

सन २०१८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक १.

पंढरपूर मंदिरे अधिनियम, १९७३ यात आणखी सुधारणा करण्याकरिता विधेयक.

ज्याअर्थी, राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नव्हते ;

१९७४ चा
महा ९.
२०१८ चा
महा.
अध्या. ३.

आणि ज्याअर्थी, यात यापुढे दिलेल्या प्रयोजनांसाठी, पंढरपूर मंदिरे अधिनियम, १९७३ यात आणखी सुधारणा करण्याकरिता महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली होती ; आणि, म्हणून, त्यांनी दिनांक २३ जानेवारी २०१८ रोजी पंढरपूर मंदिरे (सुधारणा) अध्यादेश, २०१८ हा प्रख्यापित केला होता ;

(१)

आणि ज्याअर्थी, उक्त अध्यादेशाचे राज्य विधानमंडळाच्या अधिनियमात रुपांतर करणे इष्ट आहे; त्याअर्थी, भारतीय गणराज्याच्या एकोणसत्तराव्या वर्षी, याद्वारे, पुढील अधिनियम करण्यात येत आहे :-

- संक्षिप्त नाव व प्रारंभ. १. (१) या अधिनियमास, पंढरपूर मंदिरे (सुधारणा) अधिनियम, २०१८, असे म्हणावे, (२) तो, दिनांक २३ जानेवारी २०१८ रोजी अंमलात आला असल्याचे मानण्यात येईल.
- सन १९७४ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ९ याच्या कलम २ ची सुधारणा. २. पंढरपूर मंदिरे अधिनियम, १९७३ (यात यापुढे ज्याचा निर्देश “मुख्य अधिनियम” असा करण्यात १९७४ चा महा. ९. आला आहे) याच्या कलम २ मध्ये, खंड (फ) नंतर, पुढील खंड दाखल करण्यात येईल :-
“(फ-१) “परिषद” किंवा “सल्लागार परिषद” याचा अर्थ, कलम ३२अ अन्वये घटित केलेली सल्लागार परिषद, असा आहे;”.
- सन १९७४ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ९ याच्या कलम २१ ची सुधारणा. ३. मुख्य अधिनियमाच्या कलम २१ च्या पोट-कलम (१) मध्ये,-
(क) “बारा सदस्यांची” या मजकुराऐवजी, “पंधरा सदस्यांची” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल;
(ख) “अकरा सदस्य” या मजकुराऐवजी, “चौदा सदस्य” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल.
- सन १९७४ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ९ याच्या प्रकरण तीन च्या शीर्षकाची सुधारणा. ४. मुख्य अधिनियमाच्या प्रकरण तीनच्या शीर्षकामध्ये, “समिती” या मजकुरानंतर, “आणि सल्लागार परिषद” हा मजकूर जादा दाखल करण्यात येईल.
- सन १९७४ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ९ यात नवीन कलम ३२अ समाविष्ट करणे. ५. मुख्य अधिनियमाच्या कलम ३२ नंतर, पुढील कलम समाविष्ट करण्यात येईल :-
“३२अ. (१) राज्य शासनास, आदेशाद्वारे, समितीला सल्ला देण्यासाठी सल्लागार परिषद घटित करता येईल.
(२) सल्लागार परिषद पुढील व्यक्तींची मिळून बनलेली असेल :-
(एक) समितीचा अध्यक्ष-पदसिद्ध अध्यक्ष.
(दोन) जिल्हाधिकारी, सोलापूर जिल्हा-पदसिद्ध सदस्य.
(तीन) राज्य शासनाने नामनिर्देशित करावयाचे, सात पेक्षा जास्त नसतील इतके इतर सदस्य.
(३) समितीचा कार्यकारी अधिकारी, सल्लागार समितीचा सचिव म्हणून कार्य करील.
(४) सल्लागार परिषदेची कार्ये व कर्तव्ये ही शासनाकडून सर्वसाधारण किंवा विशेष आदेशाद्वारे, विनिर्दिष्ट करण्यात येतील त्याप्रमाणे असतील. सल्लागार परिषद तिच्या बैठकीमध्ये (गणपूर्तीसह) कामकाज चालवण्याच्या संबंधात ती वेळोवेळी निर्धारित करील अशी कार्यपद्धती अनुसरील.”.

२०१८ चा
महा.
अध्या. ३.

६. (१) पंढरपूर मंदिरे (सुधारणा) अध्यादेश, २०१८ हा, याद्वारे निरसित करण्यात येत आहे.

(२) अशा प्रकारे निरसन झाले असले तरीही, उक्त अध्यादेशाद्वारे सुधारणा करण्यात आलेल्या मुख्य अधिनियमाच्या संबंधित तरतुदीन्वये करण्यात आलेली कोणतीही कृती, किंवा कोणतीही कार्यवाही (काढण्यात आलेली कोणतीही अधिसूचना किंवा दिलेला कोणताही आदेश यांसह) ही, या अधिनियमान्वये सुधारणा करण्यात आलेल्या मुख्य अधिनियमाच्या संबंधित तरतुदीन्वये करण्यात आलेली कोणतीही कृती, कार्यवाही किंवा, यथास्थिती, काढण्यात आलेली अधिसूचना किंवा दिलेला आदेश असल्याचे मानण्यात येईल :

परंतु, या अधिनियमाच्या प्रारंभाच्या दिनांकापासून दोन वर्षांचा कालावधी समाप्त झाल्यानंतर असा कोणताही आदेश काढता येणार नाही.

सन २०१८ चा
महाराष्ट्र अध्यादेश
क्रमांक ३ याचे
निरसन व
व्यावृत्ती.

उद्देश व कारणे यांचे निवेदन.

पंढरपूर मंदिरे अधिनियम, १९७३ (१९७४ चा महा. ९) हा, इतर गोष्टींबरोबर पंढरपूर येथील विठ्ठल व रुक्मिणी मंदिरात काम करणारे उपाध्ये व पुजारी वर्ग यांचे सर्व अनुवंशिक हक्क आणि विशेषाधिकार नाहीसे करणे आणि तसेच असे अधिकार व विशेषाधिकार संपादन करणे व असे अधिकार व विशेषाधिकार, त्या प्रयोजनासाठी स्थापन केलेल्या समितीकडे निहित करणे आणि त्या मंदिरांचे उत्तम प्रशासन व व्यवस्थापन करणे यांकरिता अधिनियमित केलेला आहे.

२. उक्त अधिनियमाच्या कलम २१ मध्ये राज्य शासनास, विठ्ठल व रुक्मिणी देवदेवतांचे भक्त असणाऱ्या अशा, सामान्यतः राज्यात राहणाऱ्या व्यक्तींमधून राज्य शासनाने नेमावयाच्या अध्यक्ष, सहअध्यक्ष व सदस्य यांची एक समिती घटित करण्याचा आणि या प्रयोजनार्थ, त्यांच्या नेमणुकीपूर्वी, राज्य शासनाने ठरवून दिलेल्या नमुन्यात जे प्रतिज्ञापत्र करतील त्यांची आणि पंढरपूर नगरपालिकेचा अध्यक्ष याची पदसिद्ध सदस्य म्हणून नेमणूक करण्याचा अधिकार प्रदान केला आहे.

३. समितीच्या कामकाजात झालेली प्रचंड वाढ लक्षात घेता, विठ्ठल व रुक्मिणी देवदेवतांच्या मंदिरांमध्ये आवश्यक त्या पायाभूत सोयीसुविधांची तरतूद करण्याकरिता आणि पंढरपूरला विठ्ठल व रुक्मिणी देवदेवतांच्या दर्शनासाठी मोठ्या संख्येने येणाऱ्या भाविकांसाठी आवश्यक त्या सोयीसुविधा पुरविण्याकरिता, तिची कार्ये व कर्तव्ये अधिक प्रभावीपणे पार पाडण्यासाठी तिला सल्ला देणारी, विठ्ठल व रुक्मिणी देवदेवता व इतर संत यांचे धार्मिक विधी व समारंभ आणि रूढी व परंपरा यांसह विभिन्न क्षेत्रांतील विशेष ज्ञान व प्रत्यक्ष अनुभव असणाऱ्या व्यक्तींचा समावेश असणारी एक सल्लागार परिषद घटित करण्याकरिता व तिच्याशी संबंधित बाबींकरिता तरतूद करणे आवश्यक होते. म्हणून, उक्त अधिनियमात यथोचित सुधारणा तात्काळ करणे इष्ट वाटले होते.

४. राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नव्हते आणि उपरोक्त प्रयोजनांसाठी, पंढरपूर मंदिरे अधिनियम, १९७३ (१९७४ चा महा. ९) यात आणखी सुधारणा करण्यासाठी महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे ज्यामुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली होती, म्हणून, त्यांनी दिनांक २३ जानेवारी २०१८ रोजी पंढरपूर मंदिरे (सुधारणा) अध्यादेश, २०१८ (सन २०१८ चा महा. अध्या. ३), हा प्रख्यापित केला होता.

५. उक्त अध्यादेशाचे राज्य विधानमंडळाच्या अधिनियमात रूपांतर करणे हा या विधेयकाचा हेतू आहे.

मुंबई,
दिनांक २१ फेब्रुवारी २०१८.

देवेंद्र फडणवीस,
मुख्यमंत्री.

वैधानिक अधिकार सोपविण्यासंबंधीचे ज्ञापन.

या विधेयकामध्ये वैधानिक अधिकार सोपविण्यासंबंधीचे पुढील प्रस्ताव अंतर्भूत आहेत :-

खंड ५.—पंढरपूर मंदिरे अधिनियम, १९७३ (१९७४ चा महा. ९) यामध्ये नवीन कलम ३२अ समाविष्ट करणाऱ्या या खंडान्वये,—

(अ) त्याच्या पोट-कलम (१) अन्वये, समितीला सल्ला देण्यासाठी, आदेशाद्वारे, सल्लागार परिषद घटित करण्याचा अधिकार राज्य शासनाकडे घेण्यात आला आहे ;

(ब) त्याच्या पोट-कलम (४) अन्वये, सल्लागार परिषदेची कार्ये व कर्तव्ये ही सर्वसाधारण किंवा विशेष आदेशाद्वारे विनिर्दिष्ट करण्याचा अधिकार राज्य शासनाकडे घेण्यात आला आहे.

२. वैधानिक अधिकार सोपविण्यासंबंधाचे वर उल्लेखिलेले प्रस्ताव हे सामान्य स्वरूपाचे आहेत.

विधान भवन :

मुंबई,
दिनांक २७ फेब्रुवारी २०१८.

डॉ. अनंत कळसे,

प्रधान सचिव,
महाराष्ट्र विधानसभा.